

- Meditatie
- Ambtelijke praktijk
- Bijbelstudie
- Kerkelijk actueel
- Boekbespreking

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

De twee zwaarden

*'En zij zeiden:
Heerel, zie hier
twee zwaarden.
En Hij zeide
tot hen:
Het is genoeg.'*
Lukas 22: 38.

Nog één maal kondigt de Heere Jezus Zijn discipelen Zijn aanstaande lijden aan. Al drie maal eerder had Hij hen gewezen op Zijn uitgang te Jeruzalem. "De Zoon des mensen zal overgeleverd worden in de handen van de mensen..." Tot heden toe echter verstonden ze het woord niet dat Hij tot hen sprak. Ze vreesden ook Hem er naar te vragen. En nu zijn ze samen in de opperzaal, de Heere Jezus met Zijn leerjongeren. Aan de dis die voor hen bereid is. "Ik heb grotelijks begeerd dit pascha met u te eten, eer dat Ik lijde." Een wonderlijk samenzijn is het. De beklemming neemt toe als de Meester spreekt over één van hen die Hem verraden zal. Ze vragen zich af wie dat toch zou zijn...

En dan, tegen het einde van de maaltijd, als Judas inmiddels vertrokken is, herinnert de Heere Jezus Zijn jongeren aan Zijn zorg over hen. "Toen Ik u uitzond, zonder buidel en schoenen, heeft het u toen aan iets ontbroken?" Hun antwoord is eerlijk: "Aan niets, Heere" [22: 35]. Ze zijn destijds uitgegaan om het Koninkrijk Gods te prediken en zieken gezond te maken. Niet gemakkelijk was het. Maar de zorg van hun Meester was met hen. Nee, dat vergeten ze niet.

De Heere Jezus vervolgt met te zeggen dat ze na Zijn heengaan de weerstand en strijd zullen ervaren. Het met zich meedragen van een zwaard zou wel eens nodig kunnen zijn [22: 36]. Maar ze mogen weten dat hun Meester hen op die weg van moeite en lijden is

voorgegaan. Daarom gaat ook Zijn zorg met hen mee. Alles wat door de profeten over de Zoon des mensen geschreven is, moet in Hem volbracht worden: "En Hij is met de misdadigen gerekend" [22: 37]. Mijn discipelen, indien de wereld u haat, zo weet dat zij Mij eer dan u gehaat heeft. Maar al deze dingen moeten geschieden. Zo heeft Mijn Vader het gewild. Zo heb Ik het Zelf ook beloofd. In bereidwilligheid ga Ik deze weg. De weg van lijden en dood. Maar het is een Borgweg. Ik voor u, daar gij anders de eeuwige dood zou moeten sterven. Denk aan het oude profetenwoord: "... omdat Hij Zijn ziel uitgestort heeft in de dood en met de overtredders is geteld geweest en Hij veler zonden gedragen heeft..." Het is over Mij geschreven, Mijn jongeren.

Wat is de reactie van de discipelen? Erkennen ze nu dat Hij de belofte Knecht des Heeren is, de Zaligmaker van zondaren? Gaat hun nu licht op over de eerdere aankondigingen van Zijn lijden? Erkennen ze in Hem de van God gegeven Borg? Hoor wat ze roepen: "Heere, zie hier twee zwaarden!" Triomfantelijk tonen ze Hem hun zwaarden die ze kennelijk bij zich dragen. "Meester, we hebben er al op gerekend, hoor. We zijn goed toegerust. Zit over ons maar niet in. Wij redden het wel..." Zo zal ook straks Petrus in de hof het zwaard trekken. Maar de Meester zal hem terechtwijzen: "Doe uw zwaard in de schede. Want allen die het zwaard nemen, zullen door het zwaard vergaan." Waar wijst het ons op? Dat de

Borgweg van de Heere Jezus een heel eenzame is geweest. Hij heeft de pers alleen getreden – en niemand was bij Hem. Wat zal de Heere Jezus reden tot droefheid hebben gehad over zoveel onbegrip bij Zijn jongeren. Drie jaren hadden ze Zijn onderwijs ontvangen. Maar nog verstaan ze Zijn weg en werk niet. Zo'n volk heeft deze Zaligmaker! Dwaas in zichzelf en vol duisternis. Vol weerstand om door genade zalig te worden. Wat is er veel voor nodig om ze op hun plaats te krijgen. "En Hij zeide tot hen: Het is genoeg." Met andere woorden: "Laat maar. Het is nu voldoende. We hebben er genoeg over gesproken. Na dezen zult u het verstaan." En zo gaan ze naar buiten. Op weg naar de Olijvenhof. Op weg naar het lijden van die Ene. Maar van dat lijden en sterven geldt het in bijzondere mate: "Het is genoeg!" Het is volkomen genoegzaam. De dood van de Zoon van God is overvloedig voldoende tot verzoening van de zonden van zulke dwaze discipelen... Zo'n Zaligmaker heeft dit volk!

J.M.J. Kieviet

"Dit eerste woord op het kruis is een boodschap Gods, een prediking der ontdekking. Hier vernemen wij, dat de zonde is blindheid, en dat deze blindheid ons schuldig stelt voor God."

G. Wisse, De zeven kruiswoorden

*Mijn discipelen,
indien de
wereld u haat,
zo weet dat zij
Mij eer dan u
gehaat heeft.*

Een echte pastor! Hoofdgedachte van de pastorale brieven

Wanneer het gaat over het omgaan met elkaar, dan dient niet slechts aan gemeentelieden gedacht te worden. Ambtsdragers, bijzonder predikanten, zijn daarbij betrokken. Het Woord van de Heere wijst daarop. Wat we daarin aantreffen behoort er te zijn. Er moet wat geleerd worden. We weten hoe Paulus omging met zijn medewerkers. In zijn brieven treffen we heel wat personen aan. Allen waren bij de dienst in het Koninkrijk van de Heere betrokken.

ken. Vrouwen hadden hierin hun eigen taak. Aan twee medewerkers heeft hij een brief gezonden. Aan één van hen zelfs twee. Timotheüs twee en Titus één. Paulus leefde met beide mannen mee. Pastorale aandacht was er. In zijn brieven heeft hij veel geschreven en op veel gewezen.

Timotheüs

Paulus is nauw betrokken geweest bij het ontstaan van de gemeente te Efeze en zo kende hij de situ-

atie van de gemeente. Hoe het toeging in de gemeente. Het was voor Timotheüs niet gemakkelijk. Als zijn blijvende pastor en tevens mentor is het schrijven van Paulus herderlijk en ook instructief. In de stad Efeze was de cultus verering heel sterk. Artemis oftewel Diana was de afgod van velen. Ook was er de keizerverering. Een verleidelijke kracht ging er van uit. De tegenstanders van de gemeente probeerden door hun theorieën verwarring te stichten. Onder hen waren verschillenden van joodse afkomst. Anderen hadden hun heidense verleden niet geheel prijsgegeven. Een vermenging van godsdienstigheid ging werken en leven in de gemeente. Timotheüs moet tegen de stroom in. Zeker waren er gefundeerde christenen in de gemeente, maar ook zwakken. Zij hadden onderwijs en bijstand nodig. De jonge werker Timotheüs kreeg naast onderwijs een hart onder de riem. In zijn tweede brief aan Timotheüs heeft Paulus verschillende zaken onderstreept met doorklinking van zijn afscheid. Zodat die brief het testament van Paulus genoemd kan worden.

Titus

De brief aan Titus kunnen we noemen een instructiebrief op een afstand. In Nicopolis of omgeving heeft Paulus de brief geschreven aan zijn medewerker op Kreta. De situatie daar was Paulus niet onbekend. Maar ook hier blijkt zijn meelevendheid. Diverse onderwerpen die van belang zijn voor de stichting en instandhouding van de gemeenten komen aan de orde. De beïnvloeding van buitenaf en van binnenuit was sterk. Een samensmelting van een soort

Van de Redactie

Inhoud

In dit nummer van ons blad is een lijdensmeditatie opgenomen van ds. J.M.J. Kieviet over Lukas 22:38 "De twee zwaarden." Hij gaat ook verder met schrijven over het avondmaalsformulier. Ds. M.C. Tanis schrijft over de brieven die Paulus schreef aan Timotheüs en Titus "Een echte pastor!" Ds. P. Roos schrijft over kerkplanting met als titel "Kerk als restaurant?" Ds. K. Hoefnagel schrijft verder over de toepassing in de prediking. In de rubriek 'Sprekend verleden' een bijdrage over een lijdenspreek van Theodorus van der Groe. Verder enkele persberichten en boekbesprekingen.

Goede Vrijdag en Pasen

De betaaldag van de Kerk ligt weer voor ons en de beide Paasdagen. Zegene de Heere de prediking van Zijn Woord. Het welbehagen des HEEREN gaat door de Hand van de verhoogde Christus gelukkig voort tot de laatste zal zijn toegebracht. Dat geeft hoop en verwachting in onze donkere tijden. Hebt u in het gebed hier de vinger weleens bij mogen leggen? De HEERE is een Waarmaker van Zijn Woord.

Ontmoetingsdagen

We willen u alvast de data doorgeven van de komende ontmoetingsdagen. Zaterdag 10 april D.V. in Werkendam en zaterdag 18 september(!) D.V. op Urk. Op zaterdag 10 april hopen in Werkendam te spreken de predikanten M. Vlietstra, L.W. v.d. Meij, J.M.J. Kieviet en A. Hoekman. Aanvang 's morgens 10.30 uur en 's middags 2 uur. We hopen weer veel bekenden te zien en te spreken. Het is nodig contact met elkaar te hebben en elkaar vast te houden in een tijd van verwarring en verdeeldheid. Moge het Woord dat ook die dag gezaaid mag worden tot zegen zijn voor jong en oud. Er zal weer een boekentafel zijn en kinderoppas is geregeld.

Verschijning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. 15 april verschijnen. Kopij graag binnen donderdag 8 april.

AvH

heidens-joodse godsdienst ging wortelen in de gemeente waardoor de gehoorzaamheid aan God de Heere en de vernieuwing door de Heilige Geest werden bestreden en door veschillenden niet meer nodig geacht. Vandaar zijn schrijven over de zaligmakende genade Gods. Waartoe zij verschenen is. Wat zij doet en uitwerkt in het leven. Het tijdelijk en eeuwig welzijn ging hem ter harte. Hoe komt dat? Omdat het ook door hem zelf gezocht werd. Paulus was een echte voorganger.

Het getrouwe Woord

Opvallend is dat Paulus in zijn onderwijs voor Timotheüs en Titus onderstreept de getrouwheid, de betrouwbaarheid van het Woord van God, 1 Tim. 1:15; 1 Tim. 3:1; 1 Tim. 4:9; 2 Tim. 2:11; Titus 3:8. De medewerkers werden geroepen om verkondigers te zijn van het Woord. Zo mochten zij zich zelf zien. En achter hun persoon evenals bij Paulus stond de Heere. Hij had ook hen geroepen en gezonden. Als dienaars van het Goddelijke Woord stonden zij als verkondigers van het Woord op het arbeidsveld. Timotheüs in Efeze en Titus op het eiland Kreta. Tijdens hun werk moest overal doorklinken het getrouwe,

betrouwbare Woord. Steeds moest het verkondigd worden. Inhoudelijk de volle raad des Heeren. De zaligheid Gods in Christus. Het leven met en door de Heere. In de kontakten met mensen. Jongeren en ouderen moest ook blijken hun eigen geloofwaardigheid van het Woord van de Heere. Zo gezien waren Timotheüs en Titus voorlopers van de predikant van nu. Zijn aanduiding is V.D.M., Verbi Divini Minister, dienaar van het Goddelijke Woord. Die naam wordt toch niet begraven? Het bevestigingsformulier is geen formaliteit maar een sprekende werkelijkheid. Wanneer dat niet zo is kunnen we wel dominee zijn maar geen dienaar van het Woord des Heeren. De Goddelijke roeping en zending ontbreken. Wie de oprechte verbondenheid kent aan het gehele Woord van de Heere spreekt daarom in verwondering tot de Heere. Heere, dat ik dienaar mag zijn. Heere, dat wil ik ook zijn. Slaaf van het Woord. Laat oprechtheid en vroomheid mij behoeden. In de tijd van devaluatie van het Woord of inpassing van het Woord blijft voor een echte dienaar gelden: er staat geschreven! Maar ook de rijkdom, het houvast, de vaste grond van het geschrevene. Wie gelooft be-

aamt het woord van Paulus: Al de Schrift is van God ingegeven en is nuttig tot lering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing die in de rechtvaardigheid is opdat de mens Gods volmaakt zij tot alle goed werk volmaaktelijk toegerust. (2 Tim. 3:16 en 17).

Goed contact

Er was tussen Paulus en de medewerkers een goed contact. Hoe is het nu onderling? De bekende uitdrukking: wie zou niet wenen, wordt nogal eens gehoord of gelezen. Ik vrees dat het veelal een klank is en meer niet. Want wat is het resultaat. Weinig of niets. Het tijdsbeeld is aangrijpend. Daar is iedereen van overtuigd. Nationaal en zelfs kerkelijk. De onderlinge verhoudingen zijn triest. Ga eigen kerkelijk leven maar na. Onder predikanten blijkt meer verwijdering dan samenbinding te zijn. De nood der tijden zou iets moeten doen. Het zoeken van eenheid maar uiteraard niet ten koste van geloofsgemeenschap en bijbelse beleving. Paulus' verhouding met medewerkers of helpers heeft ons heel wat te leren. Tenminste als we voor lering vatbaar zijn.

M.C. Tanis

Het bevestigingsformulier is geen formaliteit maar een sprekende werkelijkheid.

Kerkelijk actueel

Kerk als restaurant?

Onlangs was er een bijeenkomst van gemeentestichters in Amersfoort, waarin opmerkelijke woorden werden gesproken. Omdat ons blad redelijk veel aandacht heeft besteed aan het verschijnsel van kerkplanters en ook omdat het verschijnsel zich binnen onze kerken in sterke mate voordoet, hebben we ook nu met belangstelling kennis genomen van de huidige stand van zaken. Welke ervaring hebben gemeentestichters opgedaan in de voorbijgegangene jaren?

Naar mijn indruk werd de bijeenkomst overschaduwd door een zeker gevoel van desillusie. Meermalen heeft een enthousiast begonnen project niet geleid tot het beoogde doel. Er moesten na verloop van tijd soms weer deuren gesloten worden. Men heeft

in Amsterdam geprobeerd om bijvoorbeeld de hoger opgeleiden te bereiken, maar dat doel is niet bereikt. Verder ziet de moderne mens de kerk als een restaurant, waar je even wat wilt gebruiken, maar waar je net zo makkelijk weer vandaan loopt. Dat is trou-

wens niet alleen in Amsterdam zo. Men heeft zich laten inspireren door voorbeelden van gemeentestichters in Amerika, zoals Tim Keller. Wat daar gebeurt, lijkt voor ons land een onbruikbaar model. De conclusie, er werd zelfs gesproken van troost, is dat we fouten mogen maken. Als iets zo goed werkt, is dat juist niet zo'n goed teken. We moeten willen leren van onze zwakheden. Een terechte stelling.

Het incasseren van tegenslagen is belangrijk om te kunnen groeien. "Jezus gaf Zijn discipelen de ruimte om fouten te maken. Hij

We moeten willen leren van onze zwakheden. Een terechte stelling.

had hen kunnen waarschuwen, maar deed het niet. Een fout is pas een fout als je er niets van leert." Ik heb meermalen, naast een kritische opstelling, waardering uitgesproken voor de moed die mensen tonen als ze in een grote stad een gemeente willen "planten". Er spreekt medegevoel uit met de mens in nood, de mens zonder God. De kerk heeft, ik zeg het met nadruk, absoluut de roeping om de wereld bekend te maken met het Evangelie. Maar daarnaast leefden er bezwaren, die ik nu niet wil herhalen. Br. Den Butter heeft er meerdere artikelen aan gewijd.

De balans

Ik wil wel de hierboven vermelde conclusies en gedachten nader met u bezien. Maakt men er zich nu niet te makkelijk van af door de teleurstellende gang van zaken als verschoonbare fouten te accepteren? Er werd opgemerkt dat Jezus niet heeft gewaarschuwd voor fouten die gemaakt kunnen worden. Hij gaf zelfs de ruimte om fouten te maken. Waar staat dit? De Heere heeft Zijn discipelen vele malen ernstig gewaarschuwd. Denk aan Petrus, aan Judas, aan de elfen. Ze zouden aan Hem geërgerd worden. Hij vermaande hen vanwege kleingeloof. Hij kwam met een prediking tot de Joden, die in onze tijd nauwelijks navolging vindt. Wat is trouwens het verschil tussen een fout en een zonde? Petrus werd zelfs een satan genoemd. Er worden in de kerk door ons fouten gemaakt. Dus ook door ons. Vele daarvan zijn ook zonden. Dan kunnen we niet meer stellen dat we die fouten wel maken kunnen. Zonde is zonde en we zwemmen wel erg aan de oppervlakte als we het dan nog alleen maar hebben over fouten. We moeten daarbij beseffen dat we het hebben over het brandende braambos, over de kerk die heilig is.

In Amerika treffen we de zogenaamde megakerken aan. Dat kan in Nederland niet. Maar, zo wordt gesteld, getallen zeggen niet alles. Dat kan waar zijn. Een Gideonsbende van 300 mensen betekent

meer dan tienduizenden. Maar dan moet het wel een Gideonsbende zijn en als dat zo is, worden er wel overwinningen behaald. In het boek Handelingen, bij uitstek een boek over gemeentestichting, worden na Pinksteren nogal eens getallen genoemd. Het resultaat van Paulus' optreden werd niet zelden weergegeven in aantallen. Soms, zoals op de Areopagus, slechts enkelen; het gevolg was dat Paulus daar weggegaan is!! Ik moet denken aan een zondag die ik eens beleefde in een grote stadsgemeente. Een mooie, grote kerk met in de morgendienst een honderd kerkgangers. Ik herinnerde me de tijd toen de kerk vol zat met bijna duizend mensen. Iemand zei me toen dat de mensen destijds uit gewoonte kwamen; nu komen we uit behoefte. In de middagdienst was die behoefte beëindigend minder, toen er de helft was van de morgendienst. Toch voelde ik ook sympathie voor die kleine groep mensen, die door de straten van de grote stad in de vroege morgen ter kerke gingen, als enkelingen. Maar het is niet juist nu te zeggen dat die kleine groep sterker gemotiveerd was dan vroeger. De kleine aantallen in onze dagen kunnen ook de laatste tekenen van de verdwijnende kerk zijn.

De les

Mij houdt nu de vraag bezig wat men werkelijk leert uit deze teleurstellende ervaring. Misschien moet het roer helemaal om! Begin weer bij de eigen, kerkelijke gemeente. Zoek binnen de kerkmuren een geestelijke opwekking. Bidt en smeeft er de Heere om. Dat moeten wij allen doen. Als een gemeente tot een levende cel mag worden door de bediening van de Heilige Geest, dan zullen die leden op hun beurt wervend in de wereld staan. Dan worden er, vanuit de bestaande gemeente, veel meer mensen bereikt dan nu. Als die gemeente er nog is. Er zijn soms gemeenten tot niet geworden vanuit een buitensporige aandacht voor de buitenwereld. Een alternatieve groeigemeente kan de bestaande kerk van binnenuit leegzuigen. Als dan die

kerk-in-wording ook mislukt, is er geen sprake van kerkgroei maar van kerkafbraak. En daar ben ik eigenlijk bang voor.

Kerkplanters lopen het gevaar erg veel werk te maken van beweeglijke woorden van menselijke wijsheid, zoals Paulus dit noemt. Dan spelen we in op de markt en we spreken in de kerk dan zelfs over *marktwerking*. Dan verlagen we niet alleen de drempels, maar we breken ook de muren weg. Als ik het verslag van de gehouden conferentie lees, komt het op mij over als een minder geslaagd experiment. Met het Evangelie mogen we echter niet experimenteren. Zeker niet als er duidelijke Bijbelse voorschriften zijn, die de goede weg wijzen.

Wij moeten allen terug naar de dwaasheid der prediking, naar de kern die ligt in Jezus Christus en Dien gekruisigd. Dat geldt ons allen. Daar alleen moeten we het van verwachten.

De werkelijke vraag is dan ook: Hebben we de prediking van geloof en bekering gebracht? We mogen als voorgangers geen "obers" zijn in het zoëven genoemde kerkrestaurant, die koning klant bedienen op hun wenken.. Ik vind dit een typering waar kerkplanters en gewone gemeenten ernstig over moeten nadenken. Ook onder ons komt die gedachte heel duidelijk naar voren, dat de kerk een restaurant is; men komt er enig voedsel zoeken, uitgezocht uit de rijk gevarieerde menukaart. Na afloop mankeerde er misschien van alles aan en men ging weer over tot de orde van de dag. Alleen wordt er in een restaurant wel gegeten! Dat zal dan toch ook weer tot gevolg hebben dat de mensen terugkomen.

Ook in de traditionele gemeente, met een gewone drempel, is steeds weer bezinning nodig. Hiermee zeg ik dus ook dat de bestaande kerkelijke gemeente op zich niet het een en het al is. Het gaat me niet om de kerk op zich. De balans van een gewone gemeente, ook waar alles nog gewoon gaat zoals het steeds gedaan is, is evenzeer teleurstellend. Daar moeten ook conclusies getrokken worden die tot nadenken stemmen. Dat wel.

De kleine aantallen in onze dagen kunnen ook de laatste tekenen van de verdwijnende kerk zijn.

Maar we zijn met elkaar dankbaar dat die gemeenten er nog zijn. He-
laas heeft kerkplanting soms ook
als kwalijk neveneffect opgeleverd
dat de gewone gemeente maar
beter zou kunnen opgaan in de
andere gemeente van de toekomst.

Wat zou het een wonder zijn,
als de kerk van nu lijkt op de
gemeente van Filadelfia. Deze ge-
meente had enkele kenmerken: de
gemeente had kleine kracht, dat
is dus de kracht van een mosterd-
zaadje, onooglijk klein maar met
grote kiemkracht.
Verder had de Heere juist deze
gemeente een geopende deur
gegeven. U moet in dat verband

ook opmerken dat de Heere Zich
aandiende aan deze gemeente met
de woorden: "Dit zegt de Heilige,
de Waarachtige, Die de sleutel
Davids heeft; Die opent en nie-
mand sluit, Die sluit en niemand
opent"(Opb.3:7). Christus is nog
Degene en Hij is het alleen Die
in Nederland sluit en opent. Wat
maakt ons dat afhankelijk. Dan
is het geen maakbaar werk, maar
een machtsdaad van de verhoogde
Christus, als er kerken gesloten
en opengedaan worden. Dat roept
dan in beide gevallen op tot diep-
gaande geestelijke bezinning en
bekering.

Hij gaf die geopende deur. Nie-
mand kon die sluiten. Van deze

gemeente kon Hij ook getuigen
dat ze Zijn Woord bewaard had.
Een bloeiende gemeente bewaart
het Woord. Dat is de beslissende
factor. Ook al is dat zo, toch
vermaant de Heere nog eens extra:
"Houd wat gij hebt opdat nie-
mand uw kroon neme". Dan komt
door die geopende deur niet de
wereld de kerk binnen, maar dan
stroomt uit de kerk het levende
water naar de wereld. Dat kan ook
nu nog, als we gehoorzaam luiste-
ren naar Hem Die de sleutel heeft.

P. Roos

*Wat zou het
een wonder
zijn, als de kerk
van nu lijkt op
de gemeente
van Filadelfia.*

Sprekend verleden

Theodorus van der Groe

Theodorus van der Groe is één van de bekendste vertegen-
woordigers van de Nadere Reformatie. Hij werd 3 september
1705 geboren te Zwammerdam. Zijn vader was daar pre-
dikant. Hij ging theologie studeren in Leiden. Nadat Van
der Groe beroepbaar was gesteld, duurde het een half jaar
voordat hij een beroep kreeg van de gemeente van Rijsater-
woude. Op 19 maart 1730 werd hij daar als herder en leraar
bevestigd. In de herfst van 1735 kwam hij op 30- jarige leeftijd
krachtdadig tot bekering. Deze ommekeer was van grote in-
vloed op de inhoud van zijn prediking. Hij ging diep afdalen
in de doodstaat van de mens en ging peilen de arglistigheid
van het verdorven hart. Het ging doorklinken in zijn predi-
king: alles schade en drek achten om de uitnemendheid van
de kennis van Christus.

Ruim tien jaren heeft Theodorus
van der Groe gearheid in zijn
eerste gemeente. Op 14 april
1740 kreeg hij een beroep van de
gemeente van Kralingen. Hij kreeg
vrijmoedigheid dit beroep aan te
nemen. In zijn tweede gemeente
zou hij tot aan zijn dood arbeiden.
Op 10 juli werd hij tot predikant
van Kralingen bevestigd met de
woorden uit Openbaring 2:10
"Zijt getrouw tot den dood, en ik
zal u geven de kroon des levens."
In Kralingen heeft Van der Groe
44 jaar mogen arbeiden. Van der
Groe was een boetgezant op Sions
muren. Begin juni 1784 werd
Van der Groe ziek en hij stierf op
24 juni om de eeuwige rust in te

gaan. Van der Groe heeft onder-
meer ook 48 preken geschreven
over het lijden van Christus
uitgegeven in twee banden. In
verband met de lijdenstijd willen
wij hieruit wat doorgeven.

Lijdensprediking

We willen iets weergeven uit de
preek over Matth. 27:45-47. *'En
van de zesde ure aan werd er duister-
nis over de gehele aarde, tot de negende
ure toe. En omtrent de negende ure
riep Jezus met een grote stem: ELI,
ELI, LAMA SABACHTHANI? Dat is:
Mijn God, Mijn God, waarom heb Gij
Mij verlaten? En sommigen van die
daar stonden, zulks borende zeiden:
Deze roept Elia.*

In de inleiding vergelijkt Van der
Groe het lijden van Christus met
een klein beekje waaruit uitein-
delijk een grote rivier voortkomt.
Met name aan het einde van Zijn
leven werd de volle zwaarte van de
toorn van God gevoeld. Van der
Groe schrijft het volgende: "Toen
begonnen de rivieren van Zijn
zwaar en bitter lijden vol te lopen;
totdat eindelijk enige weinige
uren, voor Zijn dood, de boorden
en oevers het sterke en schui-
mende water van Zijn angsten en
benauwdheden niet meer kunnen-
de verzwelgen, zij aan alle kanten
gelijker hand, met een vreselijk
geweld over liepen en zich loosden
in de wijde oceaan van 's Vaders
grondeloze barmhartigheid."

Van der Groe verdeelt de stof voor
deze preek in drie stukken. In het
eerste punt handelt hij over het
wonder van de 3- urige duisternis.
Het tweede punt is het kruiswoord
en het derde punt is de zondige
reactie van de Joden hierop.

De zon werd verduisterd, zie
Lukas 23:45. Van der Groe zet
uiteen dat het geen gewone zons-
verduistering was. Het was niet zo
dat de maan tussen de aarde en de
zon schoof. Bij volle maan of korte

*"Zijt getrouw
tot den dood,
en ik zal u
geven de kroon
des levens."*

De Joden
dreven de
spot met
de woorden
van Jezus en
maakten ervan
dat Hij Elia zou
roepen. In de
aanduiding
“Deze” klinkt
verachting
door.

tijd daarna kan dit immers niet. Zonsverduistering vindt alleen plaats bij nieuwe maan. Van der Groe schrijft over deze duisternis: “Wij houden dan deze duisternis voor een buitengewoon wonderwerk, dat God hier gedaan heeft bij gelegenheid van de kruisdood van Zijn Zoon, waarvan wij de wijze hoe en op welke het geschied is met ons eindig verstand niet kunnen begrijpen.” De zon werd verduisterd omdat de Heere der heerlijkheid ter dood werd gebracht. Het Jodendom werd met een zware en vreselijke duisternis verschrikt. Van der Groe houdt het erop dat de duisternis alleen het Joodse land of hooguit ook de naburige landen heeft getroffen. Men zou de woorden ‘de ganse aarde’ ook kunnen vertalen met ‘het ganse land’ waarmee dan het Joodse land zou worden aangegeven. Van der Groe verwijst dan naar Lukas 4:25 waar met dezelfde woorden in de grondtekst ook bedoeld wordt het land der joden. Van 12 uur tot 3 uur onze tijdrekening heeft de duisternis geduurd, drie volle uren. De zon werd verduisterd vanwege het plegen van gruwelijke werken der duisternis, Christus hing immers aan het kruis en zou sterven. De duisternis doet ook denken aan de buitenste duisternis waar weinig zal zijn en knersing der tanden. De Zon der gerechtigheid zou drie dagen ondergaan. Christus leed de helse duisternis, angsten en benauwdheden en moest daarbij het licht van de zoon ook nog missen. De zon rouwt als het ware bij het sterven van de Zaligmaker.

Omtrent de negende ure riep Jezus uit: “ELI, ELI, LAMA SABACHTHANI? Dat is: Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?” Christus was geheel van God Zijn Vader verlaten. De Vader ontmoette Hem als een veroordeeld God. Het woord “Waarom” wil niet zeggen dat Jezus de reden van het verlaten zijn door Zijn Vader niet heeft geweten. Jezus wist dat Hij daar als Borg hing voor en in de plaats van Zijn uitverkorenen. Het woord “waarom” geeft de ontzaglijk grote zwaarte van Zijn lijden aan. Ook wordt in

de aanduiding “Mijn God” de gehoorzaamheid van de Zaligmaker beluisterd. Hij is de gehoorzame Knecht. Hij is stil en geduldig als een Lam.

De Joden dreven de spot met de woorden van Jezus en maakten ervan dat Hij Elia zou roepen. In de aanduiding “Deze” klinkt verachting door. Ze maken ervan dat Jezus Elia om hulp zou roepen. Hij zou Elia roepen omhem van het kruis te verlossen. De joden geloofden dat met de komst van de Messias ook Elia zou komen. De duisternis had de verstokte harten van de Joden niet verbroken.

Het slot van de preek luidt: “Komt nu wederom allen te zamen herwaarts, zo velen er hier onder ons mochten zijn, die door een oprecht geloof deze Jezus en Zijn bitter lijden hebben omhelsd en aangenomen! Want wat zou ik hier veel tot zondaars, tot onbekeerden spreken, die hebben toch niets uitstaande met dit lijden? Voor dezulken is het om het even, of de Heere Jezus geleden heeft of niet. Maar komt gij, ware kinderen van God! Voor u heeft de Zoon van God zo zwaar geleden; en daarom, leert gijlieden uit het verhandelde nu nog tot een kort besluit, deze volgende plichtsbeschouwingen. Merkt en beschouwt hier uit deze grote overmaat van ’s Heilands lijden, de zwaarte van uw zonden! Denkt eens mijn broeders en zusters! Hoe groot moeten die zonden niet geweest zijn, daar Jezus zo hard, zo bloedig voor moest lijden! Laat dat in uw zielen een dodelijke haat verwekken tegen die zonden, om ze zo veel in u is, voortaan te haten en te vlieden. Werd hier bij Jezus’ kruisiging de zon drie uren lang geheel verduisterd; dat moet u menigmaal doen denken aan die eeuwige en rampzalige duisternis, die over u zeker eens zou hebben moeten komen, indien de Zoon van God, als Borg in uw plaats, hier in de donkerheid op Golgotha niet gehangen had; dat moet u steeds aanzetten alle werken der duisternis af te leggen, en de wapenen van het licht aan te doen.

Daartoe geven wij u diezelfde vermaning die de grote Paulus gaf aan de gelovigen van Efeze: *eertijds waart gij duisternis maar nu zijt gij licht* enz. Gij zijt nu uit de macht der duisternis verlost, en gij hebt allen tezamen uw aandeel gekregen aan de erve der heiligen in het licht; en daarom, dewijl gij dat schone erfdeel, dat licht nu hebt, zo wandelt ook altijd in hetzelfde! Want toch naar het beeld, dat de hoogverlichte Johannes ons in zijn openbaringen, van de ware kerk en bruid, van de Heere Christus geeft, is zij een vrouw, bekleed met de zon, houdende de maan onder haar voeten, en op haar hoofd een kroon van twaalf sterren. Nog al meer; hoort gij uw Heiland hier zo bitter roepen Mijn God! Enz.. Denkt vrij dat zulks alleen daar vandaan kwam, omdat gij de Heere uw God eerst verlaten, en de Hoorn, de Rotssteen van al uw heil eerst vergeten hadt, en om te maken dat diezelfde God u nu wederom genadig voor Zijn kinderen aannam, om u nooit weer te verlaten. Laat dat dan steeds de stof van uw roem en blijdschap zijn, dat de Heere uw God u na dezen, in eeuwigheid niet meer verlaten zal. Nu Jezus van Zijn God en Vader dus droevig aan het kruis is verlaten geworden, nu zal tot u niet meer gezegd worden: de *verlatene*, maar Jehovahs lust is nu aan u, volgens Jesaja 62:4. Gij zijt nu als gegraveerd in beide Zijn handpalmen. Nu mogen wij u met de grote David vrij toeroepen, uit Psalm 37:25 *ik heb de rechtvaardige nooit verlaten gezien noch zijn zaad zoekende brood*. Draagt maar altijd zorg, dat gij de Heere uw God aan uw zijde ook nooit weer verlaat; dat gij de weg uwer vaderen in het heidendom nawandelt, die de Heere hun God verlieten. Neen, neen! Houdt u altijd nabij de Heere, dan zal Hij u, Zijn volk ook niet begeven; Hij zal Zijn erve niet verlaten. In wat duisternis naar ziel of naar lichaam gij dan ook komen moogt, zelfs als de avondstond van uw leven nu gevallen zijnde, de nacht des doods en der donkerheid op handen is; als uw levenszon, door het tussen schieten van de donkere doodsmaan, tot aan de jongste dag toe zal verduisteren; dan, dan zal de Zon der gerechtig-

heid over u opgaan, en daar zal geen nacht zijn; totdat alle Gods kinderen eens, eeuw in eeuw uit, in het ongenaakbaar licht wandelen zullen, daar nimmer de al-

lerminste duisternis meer zijn zal; in dat nieuwe Jeruzalem, dat geen zon noch maan behoeft, dewijl Gods glansrijke heerlijkheid hen zal verlichten; en het Lam, dat bui-

ten Jeruzalem aan het kruis, in een dikke donkerheid hing, eeuwig hun Kaars zijn zal. Amen."

A. van Heteren

Vragenrubriek

De toepassing (2)

We willen nog wat meer zeggen bij de beantwoording van de vraag naar de noodzaak van de toepassing in de preek. De prediker moet bij de toepassing uitgaan van de tekst die hij ter verklaring gekozen heeft. Wie dicht bij de tekst blijft, vindt onder de leiding van de Heilige Geest, van Wie de prediker diep afhankelijk is, ook de toepassingen die uit het gekozen Schriftgedeelte naar voren komen. Wie de tekst loslaat, vervalt gauw in algemeenheden en gaat stokpaardjes berijden.

Maar al heeft elk tekstwoord zijn eigen toepassingen, er is wel iets algemeen in de toepassing. Altijd moet de hoorder weer geplaatst worden voor de wezenlijke vraag: Wat dunkt u van de Christus? Is de prediking christocentrisch, en dat behoort zij te zijn, dan gaat het in de toepassing dus over deze vraag, die om een antwoord roept. Elke hoorder moet deze vraag gesteld worden. Want wie de Zoon heeft, heeft het leven en wie de Zoon niet heeft, die heeft het leven niet.

De prediker moet de hoorder eerlijk behandelen. Van nature staan we buiten het heil en zijn we zelfs tegen het heil. Wie deze zaken verzwijgt, laat de boodschap van Gods Woord liggen en dus ook de toepassing. Het persoonlijk kennen van het heil in Christus is noodzakelijk. Maar het is ook mogelijk. Wee de prediker die dit laatste verzwijgt of verdoezelt. Die laat eveneens de boodschap van Gods Woord liggen en daarmee de toepassing. Wie zijn hoorders slechts voorhoudt dat zalig worden bij de mens onmogelijk is, verzaakt zijn roeping om zondaren het evangelie te verkondigen,

namelijk dat het onmogelijke mogelijk is bij God.

Waar het Woord van God recht gesneden wordt, is sprake van een ontdekkende prediking. Wie Christus in Zijn volle glorie wil prediken, moet de mens in zijn val en verlorenheid prediken. Door de prediking en de toepassing door het werk van de Heilige Geest, zal een mens worden wat hij is: een verloren zondaar voor God. Maar de ontdekking aan zonde en schuld is voor de Heilige Geest niet een doel op zichzelf, maar het middel waardoor Hij een verloren mensenkind met de tollenaarsbede aan Gods genadetroon brengt. Zo wordt Christus gepredikt als noodzakelijk, gepast en algenoegzaam voor een verloren Adams-kind.

Verder moet de prediker ook onderscheidend preken. De gemeente bestaat niet uit louter gelovigen. Dat zal pas het geval zijn op de nieuwe aarde. Nu groeit tarwe en onkruid op dezelfde gemeenteakker. Al te vaak wordt het onkruid als de wereld en het tarwe als de gemeente van Christus gezien. Heel gevaarlijk. Je hebt Jakobs en Ezaus, Davids en Sauls, Petrus en Judassen in dezelfde gemeente. Door wedergeboorte worden we een nieuw leven deelachtig, dat uit en door en tot God is.

Onder de onbekeerden in de gemeente heb je ook nog verschil, al is onbekeerd onbekeerd. Maar je hebt onverschillige mensen en je hebt godsdienstige mensen, je hebt kerkmensen die aan de wereld hangen en ernstige kerkmensen die nauwgezet leven. Maar hebben we een Borg, daar gaat het om! De prediker moet daarop

gedurig wijzen. En ook onder de schapen heb je verschillen. Er zijn Mozessen en Aarons, Jona's en Daniels, Johannesen en Thomasen. Ook in geestelijk opzicht heb je kinderen, die met melk gevoed moeten worden en volwassenen die vaste spijs nodig hebben. Wie dicht bij het Woord blijft, in al zijn aspecten, zal voor ieder een woord hebben.

Moet in één preek dan alles gezegd worden en moeten alle soorten mensen dan zonder uitzondering worden aangesproken? Als de prediker naar Paulus' bevel het Woord predikt, wordt geen enkele categorie, geen enkele hoorder overgeslagen en komt op zijn tijd alles aan de orde. Wat biedt de catechismusprediking een rijke mogelijkheden!

Waar Gods Woord aan het woord komt, en dat is de dure roeping van Gods knechten, daar komen ook de kenmerken en eigenschappen van de ongelovige en de gelovige naar voren. De mens moet in zijn vluchtpogingen voor God tot stilstaan en wederkeer oproepen worden en zijn vele vondsten om dezelfde te blijven moeten onmaskerd worden. Laat de prediker nooit vergeten te komen met de oproep tot bekering, maar eveneens bedenken dat een mens, elk mens, van nature tegen bekering is.

De kenmerken van Gods kinderen, oftewel de vruchten van het ware geloof, moeten in de prediking duidelijk genoemd worden. Dit afdoen met te stellen dat we slechts Christus moeten prediken, slaat nergens op. Het gaat in de rechte Christusprediking immers om de vragen hoe een mens deel krijgt aan Christus? Dat is in de weg van

*Waar het
Woord van
God recht
gesneden
wordt, is
sprake van een
ontdekkende
prediking.*

schuldbesef en het verliezen van alle gronden in jezelf. Schuldbesef is een wezenlijk kenmerk van genade. De toepassing is dan je hoorders niet alleen het kenmerk noemen, maar hen ook bevragen

of ze er kennis aan mogen hebben. Nee, kentekenen zijn niet de grond der zaligheid. Dat is Christus. Maar wie Christus kent is een levende boom en wordt aan de vruchten gekend.

Tot zover deze keer; ik zou zeggen: wordt vervolgd!

K. Hoefnagel

De praktijk der godzaligheid

Het avondmaalsformulier [27]

In deze serie artikelen bespreken we het avondmaalsformulier stapje voor stapje. Elke keer maar een enkel zinnetje of een klein fragment. We hanteren bij wijze van spreken het vergrootglas om de rijke schat, gelegen in de enkele woorden en zinnen, maar niet te missen. Maar dit keer zetten we enkele grote stappen. Aan de beurt is het zogenaamde zondenregister. De opsomming van *“deze navolgende ergerlijke zonden.”* Daar hadden we het al eerder over. Toen in algemene zin. Maar nu bekijken we dat register nog eens nader. Welke zonden worden eigenlijk aangewezen. En waarom juist deze?

Eerst even iets over het verband waarin dit allemaal staat. Het verband is dat van een vermaning. Een vermaning aan de gemeente. Namelijk om zichzelf te beproeven en, wanneer in het leven sprake is van openbare, ergernis-wekkende zonden, *“van de tafel des Heeren zich te onthouden...”* Waarom? Omdat het zich overgeven aan zulke zonden en het aan de hand houden van deze zonden niet kan samengaan met een leven in de vreze des Heeren. Ja, zelfs wordt gezegd dat zulke mensen *“geen deel aan het rijk van Christus hebben.”* Wat vindt hier plaats? De hantering van de sleutels van het koninkrijk der hemelen. De uitsluiting van hen die zich niet van harte bekeren. De betuiging dat *“de toorn van God en de eeuwige verdoemenis”* op hen ligt [zondag 31 HC]. Een buitengewoon ernstige boodschap dus. Het geeft aan dat het voorlezen van (het eerste deel van) het formulier in een voorbereidingsdienst goed

bezien onderdeel uitmaakt van de prediking. Het moet dan ook in ernst en bewogenheid plaatsvinden. Een dienaar van het Woord die het formulier haastig en slordig voorleest, laat merken dat hij de bedoeling ervan niet verstaat en staat het geestelijke effect ervan in de weg. Hetzelfde geldt van een gemeente die de woorden van het formulier aan zich laat voorbijgaan, als zou het voorlezen ervan maar een formaliteit zijn.

Bewoordingen

En nu die opsomming zelf. Het gaat om de volgende woorden: *“... alle afgodendienaars; allen, die verstorven heiligen, engelen of andere schepselen aanroepen; allen die de beelden eer aandoen; alle tovenaars en waarzeggers, die vee of mensen, mitsgaders andere dingen zegenen en die aan zulke zegening geloof hechten; alle verachters van God en Zijn Woord en van de heilige sacramenten; alle Godslasteraars; allen die tweedracht, sekten en muiterij in de kerken en wereldlijke regeringen begeren aan te richten; alle meinedigen; allen die hun ouders en overheden ongehoorzaam zijn; alle doodslagers, kijvers en die in haat en nijd tegen hun naaste leven; alle echtbrekers, hoereerders, dronkaards, dieven, woekeraars, rovers, spelers, gierigaards en al degenen die een ergerlijk leven leiden...”*

Deze opsomming heeft een lange historie. Degene die haar oorspronkelijk heeft opgesteld, is Oecolampadius, de reformator van Basel. Hij formuleerde haar in 1529 en nam haar over in zijn eigen avondmaalsformulier. Calvijn schreef die opsomming over in zijn formulier. En Olevianus op zijn beurt kopieerde haar voor het formulier dat in vertaling het onze is geworden.

Het bovenstaande ‘rijtje’ heeft dus oude papieren. Dat geldt natuurlijk van ons hele formulier. Maar vooral in deze opsomming van concrete zonden is wel te merken dat ze uit de 16e eeuw stamt. Je proeft er als het ware de tijd in waarin juist deze zonden actueel waren. Zo bijvoorbeeld als gewezen wordt op *“allen die de beelden eer aandoen.”* Deze woorden hebben, zo begrijpen we wel, hun achtergrond in de praktijk van de roomse leefwijze van destijds. In onze gemeenten zullen we geen mensen tegenkomen van wie dit in letterlijke zin zal gelden. Hetzelfde kan worden gezegd over het zegenen van *“vee of mensen.”* Zoals dat toen gebeurde, zal het nu niet meer plaats vinden. Zeker niet in onze kring. Het is onmiskenbaar: hoe concreter de dingen worden benoemd, hoe meer dat ze gebonden zijn aan de eigen tijd. Wie de catechismuspreken van bijvoorbeeld Smytegelt of Van der Kemp over de wet (zondagen 34-44) leest, ervaart hetzelfde.

Het zou daarom best te verdedigen zijn om deze zinsneden in ons avondmaalsformulier wat aan te passen. Zeg maar: meer gericht te maken op de zonden van onze tijd. Nee, niet zoals onze eigen generale synode van 1968/69 en 1971/72 dat deed. In een herziening van de liturgische formulieren is toen deze zondenlijst gewoon geschrapt. Samen met enkele andere belangrijke zinsneden. Begrijpelijk dat deze amputatie toen door velen als een verminking is gevoeld. De taalkundige herziening die enkele jaren geleden binnen de kring van de Gereformeerde Bond is uitgevoerd, doet meer recht aan

de bedoeling van de opstellers. De herschrijving is trouw aan de oorspronkelijke tekst. Het zondenregister is gehandhaafd, maar wel met wat andere, meer actuele bewoordingen. Laat ik dat gedeelte hier citeren. Er wordt gewezen op degenen: *“... die afgoden in welke gestalte ook voor de Heere in de plaats stellen of God op eigenwillige manier vereren; die de naam van de Heere door vloeken of op andere wijze misbruiken; die zich bezighouden met occulte praktijken of daaraan geloof hechten; die God, Zijn Woord en de heilige sacramenten verachten; die aan hun ouders of andere gezagsdragers ongehoorzaam zijn; die zich aan menselijk leven vergrijpen of haat koesteren tegen hun naasten en zich niet met hen willen laten verzoenen; die getrouwd of ongetrouwd hun lichaam niet rein bewaren; die hebzuchtig, verkwistend of verslaafd zijn; die leugenaars of roddelaars zijn; kortom, allen die zich in woord en wandel als ongelovigen gedragen...”*

Belang

Belangrijker dan de precieze bewoordingen is de zaak zelf die hier bedoeld wordt. Wie de opsomming in het formulier tot zich laat doordringen, ziet dat het gaat over de overtreding van de tien geboden des Heeren, zowel die van de eerste als van de tweede tafel van de Wet. Min of meer komt elk gebod aan de orde. In alle concreetheid. Wat duidelijk gemaakt wordt, is dat openbare, ergerlijke zonden uit de gemeente van Christus geweerd dienen te worden. En dat de heiligheid van de tafel des Heeren onverenigbaar is met het bewust leven in die zonden. Wie zich welbewust overgeeft aan een of meerdere van deze zonden, moet weten dat hij of zij aan het rijk van Christus geen deel heeft. Daarom is het heilig avondmaal voor hem of haar gesloten.

Ik schreef zojuist dat het formulier een vorm van verkondiging is. Ook door middel van de woorden van het avondmaalsformulier richt het Woord van de Heere zich tot de gemeente. Die ene sleutel des hemelrijks –die van de prediking–

wordt ook door middel van de lezing van het formulier bediend. De *“verkondiging des heiligen evangelies”* waardoor het koninkrijk van God *“de gelovigen opengedaan en de ongelovigen toegesloten wordt.”* En dat heeft gewicht, eeuwigheidsgewicht! Want de reactie op het gepredikte Woord van God onder de preekstoel nú reikt tot voor de rechterstoel van Christus straks. Waarom onze catechismus aan het slot van antwoord 84 terecht zegt: *“... naar welk getuigenis des evangelies God zal oordelen, beide in dit en in het toekomstige leven.”* Dit over het verband tussen de inhoud van het formulier enerzijds en die eerste sleutel anderzijds.

Maar ook de tweede sleutel des hemelrijks heeft ermee te maken: *de christelijke ban of de tucht.* Ja, die vindt bij uitstek uitdrukking in dit gedeelte van het avondmaalsformulier. Volgens antwoord 85 van de catechismus betreft dat immers *“diegenen die onder de christelijke naam onchristelijke leer of leven voeren (...), die hun schandelijk leven niet willen nalaten.”* Zij worden, nog steeds volgens dat antwoord, *“uit de christelijke gemeente en door God Zelf uit het Rijk van Christus gestoten...”* En die scheiding vindt plaats bij de avondmaalstafel. Niet bij de kerkdeur. Ze blijven welkom in de erediensten. Maar tot de tafel des Heeren hebben ze geen toegang! Waarom niet? Wel, het formulier laat blijken dat het om twee redenen is. De eerste is de heiligheid van de dienst en de gemeente des Heeren. Christus heeft deze spijs en drank alleen voor Zijn gelovigen *“verordineerd”*, ofwel: bestemd. Niet voor de anderen. Dat er hypocrieten tot de heilige dis doordringen, is een andere zaak. Huichelaars (letterlijk: gemaskerden) kunnen door de kerk niet ontmaskerd worden. De ambtsdragers hier op aarde oordelen niet over het binnenste. Maar mensen met een ergerlijke levenswandel moeten worden geweerd. Ter wille van de heiligheid van de dienst des Heeren. Dat is het eerste motief. Het tweede is meer pastoraal

van aard. Wat lees ik in het formulier aan het slot van deze paragraaf? *“... opdat hun gericht en hun verdoemenis niet des te zwaarder worde.”* Je zou dus kunnen zeggen: de Heere heeft deze dwalende en in de zonde verstrikte mensen niet over voor het zich een oordeel eten en drinken. Ze laden door dit wel te doen alleen maar een nog grotere schuld op zich. “Het is net als met Judas, die de Zoon des mensen begroette met een kus, terwijl de bende die de Heere Jezus grijpen zou, achter hem stond. Hij verried zijn Meester met een kus. Zo komen wij ook tot het Avondmaal als we in zulke zonden leven” (ds. D. Rietdijk).

Ondertussen sloeg ik nog een klein zinnetje over. Ik wil ermee besluiten: *“... zolang zij in zulke zonden blijven...”* Het oordeel dat in de vermaning van het zondenregister tot uiting komt, is niet bedoeld als definitief. Het is integendeel bedoeld als een appèl tot bekering, een dringend appèl. Een oproep zoals we die in veelvoud vinden in de heilige Schrift. Met name gesproken door de profeten van het oude testament. Maar niet minder in het nieuwe. Bij uitstek door de Heere Jezus Zelf, scherp maar tegelijkertijd bewogen: *“Ga heen en zondig niet meer!”*

J.M.J. Kieviet

“Zie, zij zullen als goddelozen leren gerechtvaardigd worden; door een gerechtigheid van een Ander, welke hun door de Vader moet, maar ook kan en zal geschonken worden.”

G. Wisse,
De zeven kruiswoorden

Christelijke Gereformeerde bezinningskring binnen de classis Leeuwarden

Op D.V.vrijdag 16 april a.s. zal onze bezinningsavond gehouden worden. Ds. A.Versluis hoopt te spreken over het onderwerp: "Wat hebben we aan de Dordtse leerregels?" Het ontstaan en de betekenis er van. Deze bijeenkomst wordt gehouden in de beneden zaal van de: Chr. Geref. Sionskerk, Hoofdweg 127 te Damwoude. Aanvang: 19.45 uur. Er wordt gelegenheid gegeven voor het stellen van vragen. Allen van harte welkom!

Stichting ter bevordering van het Evangelisatiewerk in Oost-Vlaanderen (België)

Het bestuur van de Stichting ter bevordering van het Evangelisatiewerk in Oost-Vlaanderen (België) heeft de heer D. van Luttikhuizen uit Dordrecht met ingang van 1 september 2010 benoemd tot evangelist in Gent (België). Van Luttikhuizen (46) is gehuwd en vader van 5 kinderen in de leeftijd van 10 t/m 25 jaar. De jongste twee kinderen (10 en 14 jaar) hopen mee te gaan naar

Gent. In het dagelijkse leven is de heer Van Luttikhuizen directeur bij Den Hertog in Houten. Van Luttikhuizen is de opvolger van evangelist H. Bor, die per 1 januari 2011 met pensioen hoopt te gaan en zich als lerend ouderling aan de gemeente van Poederloijen hoopt te verbinden. Het evangelisatiewerk in Gent gaat uit van de Christelijke Gereformeerde kerk te Barendrecht, Dordrecht-Centrum, Middelharnis, Slidrecht Beth-El en Werkendam.

Boekbesprekingen

Een Lied op den sabbatdag, deel 2, Vereniging tot zondagsrust en -heiliging, gebonden, 112 blz., € 5,- (bij afname van 10 of meer exemplaren €3).

In 2006 verscheen een eerste bundel verhalen. Daar was indertijd grote vraag naar. Genoemde vereniging heeft een vervolgbundel het licht doen. Het 'Woord vooraf' is van ds. W.J. Op 't Hof. Een goede zaak dat dit boekje verschenen is. De zondagsontheiliging neemt al meer toe in ons vaderland. Nog niet zo lang geleden dreigden in een groot winkelcentrum in Rotterdam diegenen die de winkel gesloten wilden houden op zondag beboet te worden. Dat is toch de omgekeerde wereld. Er dient toch niet opgetreden te worden tegen hen die de zondag willen eerbiedigen. De overheid zou toch juist moeten optreden tegen hen die op zondag hun winkels openen en daarmee de zondag ontheiligen. Een land en een volk dat God verlaat heeft smart opsmart te vrezen. Het nu verschenen boekje bevat 23 verhalen die te maken hebben met de zondagsheiliging. Verhaal 6 heeft als opschrift "De steek doet wonderen." De predikant die beschreven wordt droeg niet meer het oude ambtsgewaad bestaande uit steek en, kuitbroek en schoenen met gespen. Hij kreeg

evenwel een verzoek om in oud ambtsgewaad in een Zeeuwse gemeente te preken omdat dat wonderen zou doen. Op zaterdagavond werd de predikant afgehaald door een ouderling. Die wilde een omweg maken omdat het in het dorp die avond volop kermis was. De dominee trok zijn oude ambtsgewaad aan en zou over de kermis gaan. De ouderling schrok, maar de predikant zei: de steek zou hier toch wonderen doen? De dominee ging de grote tent in op het feestterrein waar gejoeld en gedanst werd. De muziek verstomde. De predikant waarschuwde de aanwezigen ernstig voor de eeuwige rampzaligheid. De kermis verliep. Ernstig was de prediking op de zondag volgende op die bewuste zaterdagavond. Dan lezen we op blz. 21 "Zes weken later ontving de dominee weer een brief van dezelfde ouderling, waarin deze hem schreef, dat niet de steek wonderen had gedaan, maar dat het God behaagd had door middel van het optreden met de steek en door de prediking van het Woord in de kermistent, zijn jongste zeventienjarige dochter in het hart te grijpen. Zo wilde God de dwaasheid van de mensen tot wijsheid Gods maken."

H.L. Gates, Verkochte zielen, gebonden, 199 blz., € 9,80 verkrijgbaar bij de Landelijke Stichting ter bevordering van de Staatkundig Gereformeerde beginselen te Wijk en Aalburg, tel. 0418-671790, e-mail inhetspoor@kliksafe.nl en in de boekhandel, ISBN 978-90-77530-08-5.

Dit boek is het verhaal van het Armeense Christenmeisje Aurora Mardigianian (1901-1994) dat de Armeense genocide overleefde. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werden onder het Turks-mohammedaanse schrikbewind honderdduizenden in Turkije wonende Armeniërs gedeporteerd, mishandeld en vermoord. De massamoord die onder het Armeense volk heeft plaatsgevonden wordt wel de vergeten genocide genoemd. Van Turkse zijde is geprobeerd deze volkerenmoord in het geheim uit te voeren en ook is gepoogd om alle sporen van deze genocide uit te wissen, maar getuige de inhoud van dit boek, is dat niet gelukt. Aurora maakte verschrikkelijke dingen mee. Aurora werd wonderlijk gespaard, wist met behulp van een Armeense generaal in Russische dienst Amerika te bereiken. Met behulp van een tolk (H.L. Gates) heeft zij wat haar, haar familie en haar volk overkomen is aan papier toevertrouwd. In een tijd waarin

de Armeense genocide stelselmatig ontkend wordt door Turkije, is het een goede zaak kennis te nemen van de inhoud van dit boek. Het wordt duidelijk dat het Armeense volk gruwelijk onrecht is aangedaan. Anderhalf tot twee miljoen Armeniërs zijn omgekomen. In 1918 verscheen dit boek in het Engels en in 1920 in het Nederlands. Deze nieuwe uitgave bevat in herspelde, hertaalde vorm de volledige tekst van het oorspronkelijke werk en is voorzien van een informatieve inleiding, een verduidelijkend kaartje van de trektocht van Aurora door Turkije en een verklarende woordenlijst. De inhoud is schokkend en het boek is daarom alleen geschikt om te lezen vanaf de leeftijd van 15 jaar. Vanwege het grote onrecht dat de Armeniërs is aangedaan en vanwege het hardnekkig ontkennen van Turkije van de Armeense genocide is het een goede zaak dit boek te lezen. Dit geldt met name voor politici die te maken hebben met de pogingen van Turkije om toegelaten te worden als lid van de Europese Unie.

Lezen met de kanttekeningen, Bijbels dagboek voor jong en oud, gebonden, 2e druk, € 19,95, Uitgeverij De Ramshoorn, Goes, ISBN 97890-76466-83-5.

De uitgave kwam in 2009 tot stand door samenwerking van predikanten uit de Gereformeerde Gemeenten, de Gereformeerde Gemeenten in Nederland en de Oud Gereformeerde Gemeenten.

Een deel van de opbrengst van de verkoop van deze bundel is bestemd voor het Deputaatschap Bijbelverspreiding van de Gereformeerde Gemeenten. Omdat herdruk na een jaar noodzakelijk was, blijkt hieruit dat het boek in een behoefte voorziet. De meditatie gaat over een persoon, thema of Bijbelboek. In de keuze van de onderwerpen is rekening gehouden met het kerkelijk jaar. De feeststoffen staan achterin zodat het dagboek niet aan een bepaald jaar is gebonden. Het is een keurige uitgave. Het is een goede zaak en het verdient inderdaad aanbeveling bij het onderzoek en overdenken van Gods Woord de kanttekeningen te raadplegen.

Revius, De mooiste gedichten, Samengesteld door Enny de Bruijn, gebonden, 52 blz., € 10,90, Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer, ISBN 978-90-239-2423-4.

De Deventer predikant Jacobus Revius (1586-1658) heeft veel gedichten gemaakt over Bijbelse onderwerpen, geloofszaken en over de politiek van zijn tijd. Die gedichten treffen we aan in zijn dichtbundel: de Over-Ysselsche sangen en dichten. Het boekje is een beknopte bloemlezing uit het eerste deel van genoemde bundel. De zeventiende- eeuwse spelling is zoveel mogelijk vervangen door hedendaagse spelling. De betekenis van een aantal woorden is weergegeven in een verklarend woordenlijstje. Ondermeer het bekende gedicht "Hij droeg onze

smarten" is opgenomen. De eerste vier regels citeren wij: " 't En zijn de Joden niet, Heer Jesu, die U kruisten, Noch die verraderlijk U togen voor 't gericht, Noch die ver-smadelijk U spogen in 't gezicht, Noch die U knevelden, en stieten U vol puisten" (= builen).

"Maar zijn wij dan ook zo duur gekocht, laten wij dan ook de Heere niet verzoeken, om door ongelooft of uitglidingen te veroorzaken, dat wij tijdelijke verlatingen zouden hebben. Al is het ook, dat de Heere in Zijn opvoedende vrijmacht ons in de oefenschool wel eens Zijn aangezicht tijdelijk verbergen kan."

G. Wisse,

De zeven kruiswoorden

DUITSLAND... IS EEN RIJK, WESTERS LAND.

Maar geestelijk zeer arm. Gods Woord wordt eenzijdig verkondigd. De waarheid wordt geweld aangedaan. Met uw bijdrage kunnen wij Hollandse en puriteinse oudvaders weer onder de aandacht brengen. Voor info: www.svvhed.org of bel. Help ons helpen met een gift op onderstaand rekeningnummer.

T 0416 - 691788
svvhed@klijksafe.nl
 Gift: 548.98.79.20

HEIDELBERG & DORDRECHT

Dank u wel voor de kinderbijbel!

Mag ik ook nog een psalmboek?

Start uw bijdrage op rekening 32 06 66 t.n.v. Stichting China Postbus 1150 3900 BD Veenendaal

Stichting China

Zorg dichtbij

Rotterdam Gouda Veenendaal Gorinchem Zwijndrecht Goes

Actief in uw regio!

Waar u ook woont, Agathos brengt zorg dichtbij:

- Huishoudelijke verzorging
- Persoonlijke verzorging
- Verpleging
- Psychosociale zorg

Bel de Zorglijn (010) 264 07 77 en u krijgt uw rayoncoördinator aan de lijn. Agathos stelt zelf indicaties voor veel zorgvragen. Kunnen we geen indicatie stellen? Dan begeleiden we u bij de CIZ-aanvraag. U ziet, ook indicatiestelling is onze zorg!

Agathos
 THUISZORG

T 010 264 07 77 | www.agathos-thuiszorg.nl

Zorg met een eigen kleur

Stichting steun
Messias
belijdende
Joden

Postbus 22 3860 AA Nijkerk
www.messiasbelijdendejoden.nl

Voor informatie:
Ds. G. Bouw
Tel.: 0172 - 470040
E-mail: g.bouw@solcon.nl

Steun de
evangelieverkondiging
door Messiasbelijdende
Joden in Israël

Stort uw gift
op rekening 37 78 53 496 (Rabobank)
of 833 07 97 (Postbank)

Wij verzorgen graag een lezing
of diaprojectie op uw gemeentevond
of verenigingsavond

Colofon

Dit blad is een uitgave van de stichting
Bewaar het Pand te Meerkerk.
Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren,
Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van
"Bewaar het Pand" zenden naar:
Ds. A. van Heteren, Vlaak 10,
8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C,
2959 AC Streefkerk.
Telefoon: 0184-669116.
Fax: 084-2220131.
Email: pand@solcon.nl
Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting
Bewaar het Pand te Streefkerk.
Abonnementsprijs € 12,50 per jaar.
Abonnementsprijs voor de Verenigde
Staten en Canada 10 dollar per jaar.
Advertenties € 0,35 (ex. BTW) per mm
met een kolombreedte van 6 cm.
Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Voor iedere gelegenheid damesmode,
juniormode en herenmode

Nieuw: shop
modemerken online;
www.kleinkleding.nl
Gratis verzending

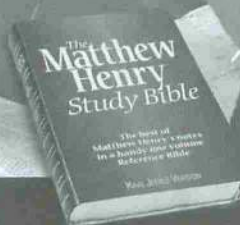
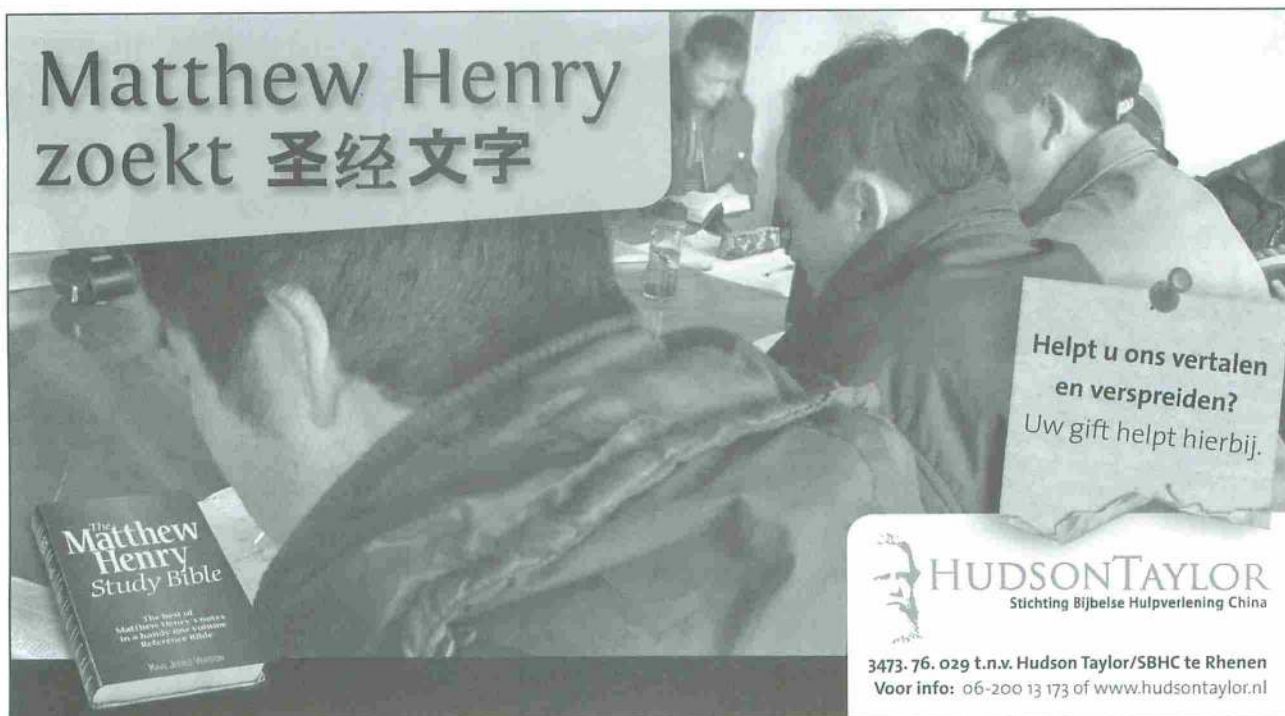
Unieke collectie
trouwkostuums

Ook verhuur van jacquets

KLEIN
KLEDING

Sliedrecht Kerkbuurt - 0184 49 10 10 • ma. gesloten - do. koopavond

Matthew Henry zoekt 圣经文字

HUDSON TAYLOR
Stichting Bijbelse Hulpverlening China

3473. 76. 029 t.n.v. Hudson Taylor/SBHC te Rhenen
Voor info: 06-200 13 173 of www.hudsonstaylor.nl